

VÝCHOVA A VZDELÁVANIE V STREDOVEKU

doc. Dr. V. Cabanová, PhD.

11.3.2021

Komu sú prednášky určené?

- UPPBP 012 Dějiny pedagogiky Výuka: **22.2.-13.5.2021**
- UPPVIP009 Dějiny pedagogiky Zápočtový týden: **17.5.-21.5.21**
- Forma: 2/0 (přednáška 2) Kredity: 4
- Získaní kreditov:
- 1. Splnění **korespondenčních úkolů** (viz studijní opora)
 - poslat týden před ukončením semestra.
- 2. Zkouška PS: **sumativní hodnocení** korespondenčních úkolů + zvládnutí závereční zkoušky (podla situace s koronu písemne cez ISU a ústní skouška cez MS TEAMS (požadované znalosti v rozsahu přednášek a základní literatury).

OPAKOVANIE

- **Grécko** - periodizácia dejín ?
 - - predstavitelia?
 - - cieľ výchovy?

- **Helenizmus** - periodizácia dejín ?
 - - predstavitelia?
 - - cieľ výchovy?

- **Rím** - periodizácia ?
 - - predstavitelia?
 - - cieľ výchovy?

ODPOVEDE

- Grécko - heroické
- - archaické
- - klasické

Predstavitelia v pedagogike: Sofisti + Sokrates, Platóna a Aristoteles

Cieľ výchovy v Sparte: zdatný vojak

Cieľ výchovy v Aténach: **Kalokagatia**

V školách: trívium + kvadrívium

Filozofia mala výsadné postavenie.

- Helenizmus
- Obdobie výbojov Alexandra Macedónskeho
- Všeobecní rozvoj vědy a kultúry (vzdelanosti)
- Predstavitelia: Plutarchos
- cisár Hadrián (založil prvú starovekú univerzitu)
- Cieľ výchovy: Kalokagatia

1. OBDOBIE RÍMA - KRÁĽOVSKÉ

Najstaršie je STARORÍMSKE (KRÁĽOVSKÉ) OBDOBIE (ETRUSKOVIA)

UDRŽALI RODOVÉ ZVÄZKY,

ÚCTA K STARŠÍM BOLA VO VÝCHOVE A VZDELÁVANÍ.

- RIMANIA BOLI ZÁSTANCOVIA RODINNEJ VÝCHOVY
- KLÁDLI DÔRAZ ROVNAKO NA VÝCHOVU ROLNÍKOV AKO VOJAKOV (NEPODCEŇOVALI FYZICKÚ PRÁCU).
- NIE KALOKAGATIA ALE PRAKTICKÝ ÚŽITOK (UTILITARIZMUS)
- CENTOM SILY A PRÁVA BOL OTEC DOMU – PATER FAMILIAS

II. OBDOBIE REPUBLIKY

- *Výrazné ovplyvnenie helenizmom, gréckou kultúrou*

VZDELANIE BOLO DLHÉ OBDOBIE ROVNAKÉ AKO GRÉCKE VZDELANIE (DVOJAZYČNOSŤ),

POZÝVANÍ GRÉCKY UČITELIA,

PESTOVANIE RÉTORIKY.

- OBOHATENIE OBSAHU: **RÍMSKE PRÁVO**
- CIEĽOM BOL **VIR IUSTUS** (PRÁVNE MYSLIACI ČLOVEK)
- VYŠŠIE VZDELANIE: SEPTEM ARTES LIBERALES.

CICERO

- PRVÝ PREDSTAVIL **HUMANISTICKÚ IDEU VZDELÁVANIA**
- POŽIADAVKA KOMPLEXNEJŠIEHO VZDELANIA PRE REČNÍKA:
- REČNÍK MÁ MAŤ VEDOMOSTI O CELOM ČLOVEKU;
- ČLOVEK RÉTOR - **VIR BONUS**;
- CIELOM BOL **VIR IUSTUS** (PRÁVNE MYSLIACI ČLOVEK).

RÍMSKA VÝCHOVA : IDEÁLOM BOL REČNÍK

QUINTILIANUS, NAJVÝZNAMNEJŠÍ RÍMSKEHO TEORETIKA
PEDAGOGIKY.

V ROKU 69 OTVORIL REČNÍCKU ŠKOLU, ALE ĎALEJ SA VENOVAL
SVOJEJ PRÁVNICKEJ PRAXI.

**R. 78 BOL RIADITEĽOM VÔBEC 1. ŠTÁTNEJ ŠKOLY S PRIZNANÝM
PLATOM 100 000 SESTERCIOV ROČNE (PRVÝ PLATENÝ UČITEĽ).**

MEDZI JEHO ŽIAKOV PATRILI NAPRÍKLAD TACITUS A PLINIUS ML.
A TIEŽ NIEKTORÍ ČLENOVIA CISÁRSKEJ RODINY.

CISÁR DIMITIANUS, KTORÝ MU

UDELIL KONZULSKÚ HODNOSŤ (VAŇA A KOL., 1985, S. 26).

ZÁNİK STAROVEKU

- STAROVEKÝ SVET V KRÍZE
- SPOLOČENSKÝ ROZVRAT, NEPOKOJE
- LUXUS A DEKADENCIA
- NOVÉ EPIDÉMIE = NOVÉ CHOROBY,
- NESCHOPNOSŤ PRIJAŤ (INTEGROVAŤ) BARBAROV;

NESKORÉ CISÁRSTVO – ABSOLÚTNA MOC CISÁROV

- RÍMSKY CISÁR KONŠTANTÍN VEĽKÝ KONVERTOVAL,
- V R. **313** NL. VYDAL EDIKT V MILÁNE KTORÝM POVOLIL
- SLOBODNÉ **HLÁSANIE KREŠŤANSTVA**

- V R. 395 ROZPAD RÍMSKEJ RÍŠE NA VÝCHODNÚ A ZÁPADNÚ
- **VÝCHODORÍMSKA RÍŠA - BYZANCIA** (395 -1453).
POKRAČOVATEĽ RÍMSKEJ RÍŠE Hlavným mestom bol KONŠTANTÍNOPOL.

STREDOVEK - TISÍCROČNÉ OBDOBIE

- STREDOVEK= VYZNAČOVAL SA VEĽKOU ORGANICKOU JEDNOTOU PREDPISOV A ZÁKONOV ŽIVOTA.
- STREDOVEK - PRÍSNE HIERARCHIZOVANÝ
- SOCIÁLNE STRATIKOVANÝ SPOLOČENSKÝ SYSTÉM:
- **ŠĽACHTA A CIRKEV VO VÝSADNOM POSTAVENÍ,**
- NAJNIŽŠIE POSTAVENÍ OTROCI ZO STAROVEKU BOLI NAHRADENÍ **BEZPRÁVNymi NEVOĽNÍKMI.**

AŽ V NESKORŠOM OBDOBÍ PRIBUDLA STREDNÁ VRSTVA

MEŠTIACTVA

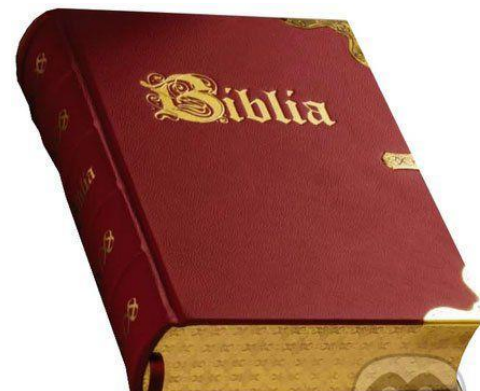
JEDNOTLIVEC A NOVÝ SYSTÉM: FEUDALIZMUS

- ▶ VO FEUDÁLNOM SYSTÉME BOL ČLOVEK PEVNE HIERARCHICKY ZAČLENENÝ, PODĽA TOHO, KDE SA NARODIL, KAM PATRIL:
 - ▶ – DO RODINY,
 - ▶ – DO CECHU,
 - ▶ – SPOLOČENSKEJ VRSTVY.

- ▶ VŠETKO TO BOLO NEMENNÉ A PREDURČOVALO
- ▶ **JEHO MIESTO V SPOLOČNOSTI NA CELÝ ŽIVOT !!!**
- ▶

ZMENA POHLĀDU NA ŽIVOT: NĀBOŽENSTVO LĀSKY

- KREŠŤANSTVO SA ZRODILLO V 1. ST. PO KRISTOVI AKO ŽIDOVSKĀ SEKTA, PO ROKU 313: EDIKT KONŠTANTĪNA VEĽKĚHO – ROZŠĪRENIE NOVĚHO MONOTEISTICKĚHO NĀBOŽENSTVA DO CELEJ EURĚPE
- PRINĀŠA NOVĚ IDEĀLY = **NOVĚ HODNOTOVĚ SYSTĚM**
-

MORÁLKA STREDOVEKU URČOVANÁ

10 BOŽÍCH PRIKÁZANÍ:

- ▶ 1. JA SOM PÁN, TVOJ BOH, KTORÝ ŤA VYVIEDOL Z EGYPTSKEJ KRAJINY, Z DOMU OTROCTVA.
- ▶ 2. NEBUDEŠ MAŤ INÝCH BOHOV OKREM MŇA!
- ▶ 3. NEVEZMEŠ MENO PÁNA, SVOJHO BOHA, NADARMO!
- ▶ 4. SPOMNI NA SOBOTŇAJŠÍ DEŇ, ABY SI HO ZASVÄTIL!
- ▶ 5. **CTI SVOJHO OTCA A SVOJU MATKU**, ABY SI DLHO ŽIL NA ZEMI, KTORÚ TI DÁ PÁN, TVOJ BOH!
- ▶ 6. **NEZABIJEŠ!**
- ▶ 7. **NE SCUDZOLOŽÍŠ!**
- ▶ 8. NEPOKRADNEŠ!
- ▶ 9. NEVYSLOVÍŠ **KRIVÉ SVEDECTVO PROTI SVOJMU BLÍŽNEMU!**
- ▶ 10. NEPOŽIADAŠ DOM SVOJHO BLÍŽNEHO, ANI NEPOŽIADAŠ MANŽELKU SVOJHO BLÍŽNEHO, ANI JEHO SLUHU, ANI JEHO SLÚŽKU, ANI VOLA, ANI NIČ, ČO JE TVOJHO BLÍŽNEHO! (Sväté písmo, Ex, 20, 1–17)

STREDOVEK = SILNÝ VPLYV CIRKVI NA ŠKOLSTVO A VZDELÁVANIE

ROZRASTANIE POPULARITY UČENIA JEŽIŠA KRISTA = KREŠŤANSTVO V CELEJ EURÓPE

SPOČIATKU **CIRKEVNÝ MONOPOL** NA VZDELÁVANIE:

- **1. PATRISTIKA** (UČENIE OTCOV CIRKVI); *NEPOTREBUJE VEDU, VIERA STAČÍ.*
KREŠŤANSKÉ UČENIE OBHAJOVAL **SV. AUGUSTÍN**: *„K Bohu nejdeme krokmi, ale láskou“*

KTORÝ V RÍME ZRIADIL ŠKOLU A BOL R. 165 UMUČENÝ, A SV. CYPRIÁN Z KARTÁGA (POPRAVENÝ R. 258). TERTULIÁN, HIERONYM.
- **2. SCHOLASTIKA** SNAHA O SÚLAD VIERY A VEDY, NÁVRAT K DIELAM ANTICKÝCH AUTOROV: PIERE ABELÁRD, **TOMÁŠ AKVINSKÝ**,
- ŠKOLE (**SCHOLASTIKA**): PRÍSNA DISCIPLÍNA, ABSOLÚTNA AUTORITA UČITEĽA A TELESNÝCH TRESTOV; DOGMATIZMUS A MEMOROVANIE
- **PRVÉ KREŠŤ. ŠKOLY** NA PRÍPRAVU KRSTU – **KATECHETICKÉ A KATECHUMICKÉ**

PREHĽAD STREDOVEKÝCH TYPOV ŠKÔL

ROZKVET CIRKVI, KTORÁ POTREBUJE PRIPRAVOVAŤ, VZDELÁVAŤ
VLASTNÝ DORAST - **VZNIK CIRKEVNÝCH ŠKÔL**

- KLÁŠTORNÉ
- KATEDRÁLNE
- KAPITULNÉ
- KOLEGIÁLNE
- FARSKÉ - **LAICKÉ**

1. Kláštorne školy formovali viac než vieru, boli ohniská kultúry v stredoveku

V R. 524 NA HORE MONTE CASINO ZALOŽIL BÝVALÝ RÍMSKY PATRICIJ **SV. BENEDIKT Z**

NURSIE 1. KLÁŠTOR – REHOĽA BENEDIKTÍN OV)

- KLÁŠTORY BOLI V STREDOVEKU DÔLEŽITÝM **KULTÚRNymi STREDISKAMI.**
- **VENOVALI SA CHARITE, PODPORE CHUDOBNÝM, POMOCI SLABŠÍM, POSKYTOVALI AZYL**
- ODPISOVALI V NICH KNIHY A ROZVÍJALA SA KNIŽNÁ MAĽBA. ARCHIVOVALI A ZACHOVÁVALI PREPISY SLÁVNÝCH ANTICKÝCH AUTOROV A ZAKÁZANÝCH DIEL I V ČASE , KEĎ OFICIÁLNE NEBOLI UZNÁVANÉ
- MALI REŠPEKT VOČI TRADÍCII : ZACHOVALI STARÉ DIELA DO NOVEJ ÉRY
- KAŽDÝ KLÁŠTOR BOL SEBESTAČNÝ– BOL SAMOSTATNOU HOSPODÁRSKOU I VZDELÁVACOU JEDNOTKOU
- **ÓRA ET LABÓRA** (MODLI SA A PRACUJ)

KLÁŠTORNÉ ŠKOLY MALI INTERNÚ A EXTERNÚ ČASŤ :

„SCHOLA INTERIOR“ (ŠKOLA VNÚTORNÁ) NA PRÍPRAVU MNÍŠSKEHO DORASTU

„SCHOLA EXTERIOR“ (ŠKOLA VONKAJŠIA) PRE BUDÚCICH SVETSKÝCH KŇAZOV,

PRÍPADNE AJ PRE LAIKOV.

- ANGLOSASKÝ MNÍCH ALCUINA ZORGANIZOVAL VZORNÚ KLÁŠTORNÚ ŠKOLU V CÁCHÁCH, NAZÝVANÚ **SCHOLA PALATINA**. BOLA URČENÁ PRE DETI CISÁROV, ŠLACHTICOV, ÚRADNÍKOV A PRÍSLUŠNÍKOV DVORSKEJ ŠLACHTY.
- VYUČOVALA SA **TEOLÓGIA A SEDEM SLOBODNÝCH UMENÍ**.
- V KLÁŠTORNÝCH ŠKOLÁCH BOLI VYUČOVANÝ **CHLAPCI ZASVÄTENÍ OD SVOJHO DEVIATEHO ROKU MNÍŠSKEMU ŽIVOTU**.
- NA KLÁŠTORNÉ ŠKOLY DOZERAL **MAGISTER PRINCIPALIS**

ŽIVOT V KLÁŠTORNEJ ŠKOLE

- CHLAPCI BOLI **OD DEVIATEHO ROKU ŽIVOTA** ZASVÄCOVANÍ DO MNÍŠSKEHO ŽIVOTA SVOJIMI RODIČMI.
- ABY ŽIAK POROZUMEL CIRKEVNÝM TEXTOM MUSEL SI NAJSKÔR OSVOJIŤ **LATINSKÚ GRAMATIKU A TO MECHANICKÝM MEMOROVANÍM LATINSKÝCH TEXTOV, MODLITIEB, PIESNÍ A ŽALMOV.**
- V ŠKOLE BOLI ŽIACI SÍCE ZAMESTNANÍ SÚČASNE, NO KAŽDÝ Z NICH SA ZAOBERAL INOU ČINNOSŤOU POD INDIVIDUÁLNYM VEDENÍM UČITEĽA.
- **CIEĽOM VZDELÁVANIA : ZBOŽNÝ MUDRC, KTORÝ PERFEKTNE OVLÁDA LATINČINU !!**
- HL. DÔRAZ BOL NA ZNALOSŤ LATINČINY A OKREM NEJ AJ PÍSANIE, ČÍTANIE A CIRKEVNÝ SPEV.
- OBSAH VZDELÁVANIA BOL ZAMERANÝ NA ROZVOJ **ROZUMOVEJ** STRÁNKY (SEDEM SLOBODNÝCH UMENÍ).

TELESNÁ STRÁNKA SA ZANEDBÁVALA.

KATEDRÁLNE ŠKOLY

- REMEŠ – KATEDRÁLA, KDE BOL POKRSTENÝ **CHLODOVIK**, FRANSKÝ PANOVNÍK (TZV. OBRÁTENIE FRAKOV)
 - KAROL VEĽKÝ : VEĽKÁ FRANSKÁ RÍŠA (S CENTROM VO FRANCÚZSKU) – ROZKVET KULTÚRY „*KAROLÍNSKA DOBA*“
-
- 1. GLOBÁLNA SUPERVEĽMOC STREDOVEKU
 - SPRÍSTUPNÍ GERMÁNSKE DEDIČSTVO KREŠŤANSTVU
 - **OBACANIE NA VIERU MEČOM**

FARSKÉ (PAROCHIÁLNE) ŠKOLY

V 13. STOROČÍ VZNIKALI AJ PAROCHIÁLNE ŠKOLY – FARSKÉ. PANOVNÍK KAROL IV. *“všade tam, kde je škola, musí byť aj fara”*

- **FARSKÉ ŠKOLY SÚ PRVÉ LAICKÉ ŠKOLY**
- TIETO ŠKOLY NAVŠTEVOVALI LEN MALÉ SKUPINKY CHLAPCOV ZÁKLADY GRAMOTNOSTI PRE CHUDOBNÝCH.
- ZA VZOR MALI KATEDRÁLNE ŠKOLY, VYUČOVALI SA TU ZÁKLADNÉ KREŠŤANSKÉ PRAVDY
- NEBOLI TO ŠKOLY V DNEŠNOM ZMYSLE SLOVA, ALE MALÉ SKUPINY CHLAPCOV, Z KTORÝCH SI FARÁR VYBERAL SPEVÁKOV A MINIŠTRANTOV.
- Z TÝCHTO CHLAPCOV SI FARÁR VYBERAL SPEVÁKOV A MINIŠTRANTOV, KTORÝCH UČIL PREDOVŠETKÝM ZNALOSŤ OBSLUHY PRI LITURGICKÝCH OBRADOCH,
- NÁBOŽENSTVO A NIEKEDY AJ ČÍTANIE A PÍSANIE.

OBSAH VZDELÁVANIA V STREDOVEKU

SEDEM SLOBODNÝCH UMENÍ

- **TRÍVIUM**, (GRAMATIKU, RÉTORIKU, DIALEKTIKU)
- **KVADRÍVIUM** (ARITMETIKU, GEOMETRIU, ASTRONÓMIU A MUZIKU). BOL TO AKÝSI PREDSTUPEŇ TEOLOGICKÉHO VZDELÁVANIA, KTORÉ SA POKLADALO ZA NAJVYŠŠIE.
- VO VTEDAJSÍCH ŠKOLÁCH SA LEN MÁLOKEDY PREBERALO UČIVO V PLNOM ROZSAHU. OBMEDZOVALO SA LEN NA TRÍVIUM, KTORÝ BOL ZÁKLADOM PRE ŽIAKOV.
- HL. ČRTAMI STREDOVEKEJ ŠKOLY BOLA KRUTÁ DISCIPLÍNA A MECHANICKÉ PAMÄŤOVÁ UČENIE. BITIE BOLO NA DENNOM PORIADKU.
- AK BY V DNEŠNEJ DOBE UČITEĽ ZBIL ŽIAKA VERÍM TOMU, ŽE RODIČIA TOHTO ŽIAKA BY TO URČITE RIEŠILI SÚDNOU CESTOU. ŠKOLSKÉ VZDELANIE DOSTÁVALA IBA NEPATRNÁ ČASŤ CHLAPCOV.
- DIEVČATÁ OSTÁVALI BEZ AKÉHOKOLVEK VZDELANIA.

OBSAH VZDELÁVANIA V STREDOVEKU:

SEDEM SLOBODNÝCH UMENÍ:

- **TRÍVIUM** (GRAMATIKU, RÉTORIKU A DIALEKTIKU) A **KVADRÍVIUM** (ARITMETIKU, GEOMETRIU, ASTRONÓMIU A MUZIKU).
- BOL TO AKÝSI **SÚHRN VŠEOBECNÉHO VZDELÁVANIA**, PREDSTUPEŇ TEOLOGICKÉHO VZDELÁVANIA, KTORÉ SA POKLADALO ZA VYŠŠIE.
- VO VTEDAJSÍCH ŠKOLÁCH SA LEN MÁLOKEDY PREBERAL V PLNOM ROZSAHU,
- VYUČOVANIE SA OBMEDZOVALO NANAJVÝŠ NA TRÍVIUM – SEDMORO SLOBODNÝCH UMENÍ BOLO NESKÔR NÁPLŇOU ŠTÚDIA NA FILOZOFICKÝCH (ARTISTICKÝCH) FAKULTÁCH.
- NAJVÄČŠIA POZORNOSŤ SA VENOVALA GRAMATIKE, T. J. VYUČOVANIU LATINSKÉHO JAZYKA..
- NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA SA SKLADALA SKÔR Z NÁBOŽENSKÝCH CVIČENÍ – NÁVŠTEV KOSTOLA, NEŽ Z VLASTNÉHO ŠTÚDIA. SÚČASŤOU BOL AJ CIRKEVNÝ SPEV, ŽIACI BOLI AJ SPEVÁKMI NA CHÓRE.

CHARAKTERISTIKA ŠKÔL

VZNIK ŠKOLSKÉHO DOZORU

- V stredoveku sa utvorila akási **sústava** školského dozoru:
- na kláštorne školy dozeral *magister principalis*,
- na školy katedrálne *kanonik scholasticus*.
- na neskôr vzniknuté cirkevné univerzity *veľký kancelár*.

NOVÁ SPOLOČENSKÁ VRSTVA - MEŠTIACTVO

VZNIK ODBORNÉHO ŠKOLSTVA:

Do škôl začalo neskôr prenikať aj staviteľstvo, sochárstvo a maliarstvo napr. aj školy notárske, v ktorých sa študenti učili zostavovať rozličné listiny a písomností. Takáto škola bola napríklad na Vyšehrade.

- Úroveň mestských škôl bola často krát veľmi nízka. (Žiaci sa sotva učili čítať a písať).

SVETSKÉ VZDELÁVANIE - *RYTIERSKA VÝCHOVA*:

- VÝCHOVA ŠLACHTICA BOLA ZALOŽENÁ *NA INŠTITÚTE RÝTIERSTVA*
- **PÁŽA (page garçon)** (ROZVOJ V 11. AŽ 13. STOROČÍ)
- **PANOŠ (ZBROJNOŠ)**
- **RYTIER**

SEDEM RYTIERSKÝCH CNOTÍ (probitates): JAZDA NA KONI, PLÁVANIE, STREĽBA, ZÁPASY, LOV, ŠACHOVÁ HRA, PÍSANIE VERŠOV, NESKÔR PRIBUDLI CUDZIE JAZYKY.

- RYTIERSKY TITUL SA STAL MIMORIADNE VÝZNAMNÝM, KTORÝM SA NESKORŠIE ZDOBILI KRÁLI A KNIEŽATÁ. TAKÝMTO SPÔSOBOM SA PREŠLO Z CIRKEVNÉHO IDEÁLU SVÄTCA – ASKÉTU K IDEÁLU HRDINU, KTORÝ SA VYZNAČOVAL STATOČNOSŤOU, FYZICKOU SILOU, JAZDECKÝM UMENÍM A INÝMI POHYBOVÝMI PREDNOSŤAMI.

KLASICKOU KRAJINOU, KDE SA RYTIERSTVO DOSTALO

DO VRCHOLNEJ PODOBY, BOLO FRANCÚZSKO A

NESKORŠIE AJ NEMECKO.

V 12.STOROČÍ VZNIKALI PRVÉ STREDOVEKÉ UNIVERZITY

VEĽKÝ ROZMACH VIED (FILOZOFIA, TEOLÓGIA, PRÁVO), NARASTAJÚCA SNAHA PO POZNANÍ,

- VZNIK **SÚKROMNÝCH SPOLOČENSTIEV** PRE VEDECKÚ VÝUČBU – TALIANSKO, FRANCÚZSKO, ANGLICKO
- „**UNIVERSITAS**“ = VEĽKÉ ZDRUŽENIE UČITEĽOV A ŠTUDENTOV
- „**STUDIUM GENERALE**“ = VŠEOBECNÉ ŠTÚDIUM
- **TALIANSKO BOLOGNA R. 1119**
- 1. UNIVERZITA NEZÁVISLÁ OD CIRKVI, PREDNÁŠKY MUSELI SCHVÁLIŤ ŠTUDENTI
- ZAMERANIE NA PRÁVO
- **FRANCÚZSKO PARÍŽ SORBONA R. 1200**
- KRAKOW
- OXFORD
- JAGELONSKÁ UNIVERZITA

PRAŽSKÁ UNIVERZITA ZALOŽENÁ V ROKU 1348

VZNIK ZA VLÁDY KAROLA IV. (1346 – 1378):

NA ŽIADOSŤ KAROLA IV. DAL PÁPEŽ KLIMENT VI. SÚHLAS, ABY BOLO V PRAHE ZRIADENÉ **GENERÁLNE ŠTÚDIUM SO ŠTYRMI FAKULTAMI – ARTISTICKOU, TEOLOGICKOU, PRÁVNICKOU A LEKÁRSKOU.**

OBSAH VZDELÁVANIA:

NA ŠTYROCH FAKULTÁCH SVOJU POZORNOSŤ NAJSKÔR 7 SLOBODNÝM UMENIAM, NESKÔR LOGICKÝM A PRÍRODOVEDNÝM SPISOM ARISTOTELA, V MATEMATIKE SA ŠTUDOVALI EUKLIDOVE SPISY A V ASTRONÓMIÍ PTOLEMAIOVE SPISY.

MAJSTRI SLOBODNÝCH UMENÍ, DOKTORI A BAKALÁRI ODBORNÝCH FAKÚLT BOLI POVEROVANÍ PREDNÁŠANÍM NA UNIVERZITE. PREDNÁŠKY BOLI PO LATINSKY. CVIČENIA, KTORÉ ŠTUDENTI ABSOLVOVALI SA VENOVALI OPAKOVANIE LÁTKY, TU MOHOL NA ARTISTICKEJ FAKULTE USMERŇOVAŤ AJ BAKALÁR.

KNIHY BOLI VZÁCNE A DRAHÉ, PRETO BOL ISTÝ ČAS VYHRADENÝ DIKTOVANIU TEXTOV.

EXISTOVALI AJ ROZLIČNÉ FORMY SÚKROMNÉHO VYUČOVANIA TZV. POKÚTNE ŠKOLY.

KARLOVA UNIVERZITA

- DEKANOM ARTISTICKEJ FAKULTY BOL MAJSTER JÁN HUS, DEKAN BOL VOLENÝ NA JEDEN ROK.
- ŠTÚDIUM FAKULTY **ARTISTICKÉ** (ZÁKLADNÉ) TRVALO 3 - 4 ROKY,
- **MEDICÍNSKE** 4 ROKY,
- **PRÁVNICKÉ** 7 ROKOV,
- **TEOLOGICKÉ** 9 - 11 ROKOV.
- V PRAHE TITUL MAJSTRA POUŽÍVALI NA FAKULTE PRÁVNICKEJ A SLOBODNÝCH UMENÍ,
- TITUL DOKTORA NA FAKULTE PRÁVNICKEJ A LEKÁRSKEJ.
- NEBOLO VTEDY ROZDIEL V HODNOSTI, ALE LEN V TITULE.

MESTSKÉ ŠKOLY (**PARTIKULÁRNE**) ŠKOLY

- NA KONCI STREDOVEKU EXISTOVALI V MESTÁCH TIETO TYPY ŠKÔL:
- 1. NAJNIŽŠIE BOLI **MESTSKÉ ŠKOLY**, ZVANÉ ŠKOLY DETINSKÉ.
V MATERSKOM JAZYKU SA UČILO ABECEDU, ČÍTANIE KNÍH
A PÍSANIE DOPISOV.
- 2. **LATINSKÉ ŠKOLY** (PARTIKULÁRNE) PREBERALI OD
CIRKEVNÝCH ŠKÔL SEDMORO A VEĽAKRÁT AJ POČIATKY
SCHOLASTICKEJ FILOZOFIE.

VZDELÁVANIE V NESKOROM STREDOVEKU A NOVOVEKU

- TRADIČNÉ CIRKEVNÉ ŠKOLY
- REFORMNÉ CIRKEVNÉ ŠKOLY
- PROTESTANSKÉ (LUTERÁNSKE, HUSITSKÉ, KALVINISTICKÉ)
- PROTIREFORMAČNÉ CIRKEVNÉ ŠKOLY JEZUITSKÉ ŠKOLY:

VYUČOVANIE BOLO BEZPLATNÉ,

OVEĽA MIERNEJŠIE ZAOBCHÁDZALI SO ŽIAKMI,

VEREJNÉ SKÚŠKY BOLI STAROSTLIVEJŠIE PRIPRAVENÉ DOKONCA FUNGOVALI AJ ŽIACKE DIVADELNÉ PREDSTAVENIA.

V 16. STOROČÍ SA ZMENIL PRÍSTUP UČITELOV K SAMOTNÝM ŽIAKOM. INDIVIDUÁLNY PRÍSTUP OD ŽIAKA K ŽIAKOVÍ ZAČAL USTUPOVAŤ.

VYTVÁRALI SA MENŠIE SKUPINKY DO KTORÝCH ZARAĐOVALI ŽIAKOV PODĽA UČIVA ALEBO NADANIA ČI PROSPECHU.

ZAČÍNALI OD NAJNIŽŠIEHO ODDELENIA, KDE SA ŽIACI UČILI POZNÁVAŤ PÍSMENA POTOM SLABIKY: V KAŽDEJ TRIEDE MALI AJ POMOCNÉHO UČITEĽA.

PRVÉ ŠKOLY NA ÚZEMÍ UHORSKA

VPLYV BYZANTSKEJ KULTÚRY

- **V R. 863 - KONŠTANTÍN A METOD:** PRIŠLI NA NAŠE ÚZEMIE HLÁSAŤ KREŠŤANSKÚ VIERU;
- KONŠTANTÍN – ZOSTAVIL HLAHOLIKU A PREPÍSAĽ ŇOU BOHOSLUŽOBNÉ KNIHY A PÍSMO
- UTVORILI U NÁS AJ **PRVÉ ŠKOLY** – VYUČOVALO SA V STAROSLOVIENČINE
- **V 10. – 12. STOR.** VZNIKLI ELEMENTÁRNE ŠKOLY – VÝUČBA NÁBOŽENSTVA A GRAMOTY (ČÍTANIE, PÍSANIE, POČÍTANIE A CIRKEVNÝ SPEV)
- **973** – V PRAHE SA ZRIADILO BISKUPSTVO A VZNIKLA PRI ŇOM KATEDRÁLNA ŠKOLA – VÝCHOVA MLADÝCH ĽUDÍ A KŇAZOV, NESKÔR AJ ZAHRANIČNÝCH ŽIAKOV
- **993** – REHOLE : ZAKLADANIE ŠKÔĽ BENEDIKTÍNMI, PREMONŠTRÁTMI, DOMINIKÁNMI A AUGUSTINIÁNMI
- - VZNIKALI AJ VYŠŠIE ŠKOLY – VÝUČBA 7 SLOBODNÝCH UMENÍ

NEVOLNÍCTVO

- ZANEDBÁVALA SA AJ VÝCHOVA PODDANÝCH, KTORÍ PRACOVALI ZA VEĽMI OBŤAŽNÝCH PODMIENOK A ŽILI BOKOM OD ROZVÍJAJÚCEJ SA KULTÚRY.
- **ROZŠÍRENÝ ANALFABETIZMUS, NEGRAMOTNOSŤ:** NEZNALOSŤ PÍSANIA A ČÍTANIA BOLA VŠEOBECNÁ
- VÝTVORY ÚSTNEJ ĽUDOVEJ TVORIVOSTI ZAVRHOVALA CIRKEV, KTORÁ SA USILOVALA PÔSOBIŤ NA ĽUD BOHOSLUŽBAMI A KÁZŇAMI.

POSTAVENIE ŽIEN V STREDOVEKU

- ŽENA MALA OD PRÍRODY DRUHORADÉ POSTAVENIE:
- EVA BOLA STVORENÁ AŽ **PO** ADAMOVI, Z JEHO TELA PRETO, ABY MU POMOHLA V ROZMNOŽENÍ LUDSKEJ RASY. (ŽENA LEN AKO POMOCNICA) A Z PORADIA, V AKOM OBAJA PRVÍ ĽUDIA VZNIKLI, SA VYVODZOVALA PRVORADOSŤ MUŽA.
- *V MANŽELSKOM ZVÄZKU:*
- **POSLUŠNOSŤ** ŽENY JE ZÁKLADOM HARMONICKÉHO SÚŽITIA MANŽELSKÉHO PÁRU. (SV. AUGUSTIN)
- MUŽ SA ZOSOBAŠENÍM SO ŽENOU STAL JEJ PORUČNÍKOM TÁTO **NEROVNOSŤ** A ARCHAICKÉ PRAVIDLÁ MALI ZA NÁSLEDOK NAPRÍKLAD ZLÉ PODMIENKY PRE ŽENU V OBLASTI DEDIČNÉHO PRÁVA.
- (PODOBNÉ NEROVNOSTI PLATILI AJ V PRÍPADE CUDZOLOŽSTVA).
- MANŽELSTVO BOLO POVAŽOVANÉ ZA NUTNÉ ZLO, BOLO NEVYHNUTNÉ AJ NAPRIEK SILNÉMU NABÁDANIU K ASKETIZMU. UPREDNOSTNENÉ BOLO MANŽELSTVO POSVÄTENÉ CIRKVOU PRED MIMOMANŽELSKÝM STYKOM,

KEDY ZAČÍNÁJÚ ZANIKAŤ FEUDÁLNE ŠTRUKTÚRY?

- ▶ JE DODNES PREDMETOM VEĽKEJ DISKUSIE ODBORNÍKOV;
- ▶ JEDNA SKUPINA- POVAŽUJE ZA ZLOMOVÉ OBDOBIE OKOLO ROKU **1500**
- ▶ (DRUHÁ SKUPINA – POVAŽUJE ZA ROZHODUJÚCE UŽ OBDOBIE OKOLO 1200!)

- ▶ HL. ZNAKY: **NÁSTUP HUMANIZMU A RENESANCIE**
- ▶ 14.–15.STOR. Z TALIANSKA
- ▶ V 16. STOR. REFORMÁCIA V NEMECKU

LITERATÚRA

- ▶ HAVRÁNEK, J. A KOL. 1964. *STRUČNÉ DEJINY UNIVERZITY KARLOVY*. PRAHA: UNIVERZITA KARLOVA, 1964. 324 S.
- ▶ KUDLÁČOVÁ, B. *Dejiny pedagogického myslenia I.*, Trnava, VEDA, 2009, ISBN 978-80-8082-303-0
- ▶ MÁTEJ, J. A KOL. 1976. *DEJINY ČESKEJ A SLOVENSKEJ PEDAGOGIKY*. BRATISLAVA: SPN, 1976. 500 S.
- ▶ REBLE, A. *Dejiny pedagogiky*, Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1995, ISBN 80-08-02011-3
- ▶ ŠTVERÁK, V. 1983. *STRUČNÉ DEJINY PEDAGOGIKY*. PRAHA: SPN, 1983. 307 S.
- ▶ VÁŇA, J. *Dejiny pedagogiky*.
- ▶ *Sväté písmo starého i nového zákona*, Trnava, Spolok svätého Vojtecha, 2007, ISBN 978-80-7162-683-1